

eius qd' est proles eius ac de seipā verbū eius et amor ter-
cius et hec tria unū atq; una
subā. Nec minor proles dū
tantū se nouit mens qūta est.
nec minor ē amor dū tantū se
diligat qūtu nouit et qūta ē.

**Explicit liber nonus. Incipit
capla libri decimi. Cap. pmū.**

De studijs discere amantū
qd' ignorat qd' tñ nō expe-
terent scire si uentus ignora-
rent **Cap. ij.**

De quibz causis
amari uideant' incognita cū
ipā sriā eoz q' nesciūt' expeti-
tur. **Cap. iij.**

An incognita
sibi sit mens cū se ut nouit
querit. **Cap. iij.**

De p'p'is mē-
tis que non potest ignorare
Cap. v.

In quo mens nosse
debeat et a quibus abstinere
ne eis quasi p'p'is delectet'
atq; ita se min' nouerit **cap. vi.**

In quibus mens de se cogitās
possit errare **Cap. vij.**

De opi-
nionibz eoz qui mentē aliq;
p'cipuū corpis eē senserunt.
Cap. viij.

Qd' mens nosse se
querens nichil de se corpē
debeat cogitare **Cap. ix.**

Quō
mens cognoscat seipā **cap. x.**
Qd' mens nosse se cupiens
nichil eoz de se opinari de-
beat de quibz scit eē dubitan-

dū **Cap. xi.** **D**e memoria itel-
ligencia et uolūtate in quibz
mens habet in se qñdā ymagi-
nē diuine trinitatis **Cap. xij.**

De querenda ymagine trin-
tatis etiā in hys que aiā ex
corpis sensibus concipit. **Ex-
plurūt capla. Incipit lib. x.**

In hoc libro decimo hoc ip-
sum diligētius subtiliusq; trac-
tatū est atq; ad id perductū
ut iuematur in mente eundē
rior trinitas eius in memoria
scilicet et mtelligētia et vo-
lūtate sed qm et in hoc cōpe-
ritur ut mens nūqm eē ita
potuit ut nō fui memisset.
non se mtelligeret et diliget
cū autē se cogitaret nō se a
corporalibz rebz eadē cogita-
tione discerneret. dilata est
de trinitate cui' hec ymago
est disputatio ut in ipis etiā
corporalibz uisis iuemret' tri-
nitas et distinctio un' lecto-
ris exerceatur mtentio.

De studijs discere amantū qd'
ignorant qd' tñ nō expeterēt
scire si ignorarent **Capl' pmū**

Nunc ad ea ipā consequē-
ter enodatus explicā-
da lūmatioz atcedat mtentio
ac primū quā rem prozsus
ignotā amare oīno nullus pōt

h' nō i
grā
oꝝ
ante
frūg
miram

.X.

diligenter intuentū est cuius
 modi sit amor studentū. id ē
 nō iam scientiū. sed adhuc sa-
 re cupientiū quāq; doctrinā
Et in hys quippe rebz in quibz
 nō usitate dī studiū solent ex-
 istere amores ex auditu. dū
 cuiusq; pulchritudis fama ad
 videndū ac fruendū aīnū
 attendit quia generalit̄ nō
 ut corporū pulchritudines
 ex eo qd plurimas vidit et
 test̄ intrinsecus vñ approbet
 cui forūsecus inhyatur. **Q**uō-
 tū sit nō rei penitus incogni-
 te amore excitatur cuius ge-
 nus ita notū ē. Cū aut̄ vtrū
 bonū amam? cui? facit nō
 vidim? ex noticia virtutū
 amam? quas nouim? ī ipā
 veritate. Ad doctrinas autē
 cognoscendas plerūq; nos
 laudatiū atq; p̄dicatū ac-
 tendit auctoritas. et tamē
 nisi breuiter impressa cuiusq;
 doctrine haberem? ī aīno
 notionē nullo ad eā distē-
 dam studio flagrarem. **Q**uius
 enī sciende vbi grā
 rethorice ulla curā et ope-
 ram impenderet nisi ante
 sciret eam discendi eē sciāz?
 Aliqñ ^{enā} ipāz doctrinaz fines
 auditos exptos ve miram?

et hoc tardescim? facultatē
 cōparare discendo qua ad eos
 puenire possim? tanq; si hās
 nescienti dicatur quōdā esse
 doctrinā qua quisq; valeat
 q̄ius longe absentī verba
 mittere manu fā in silēcio
 que rursus ille cui mittūt
 nō auribus. sed oculis colli-
 gat. idq; fieri videat nōne
 dū cōcupiscat nosse qd id pos-
 sit oī studio circa illū finem
 mouetur. quē iam notū te-
 net. Sic attendūtur studia
 discentiū. **I**am qd quisq;
 p̄suis ignorat. amare nullo
 pacto p̄t. Ita etiā signū si q̄s
 audiat incognitū veluti vbi
 alicui? sonū quo quid signi-
 ficetur ignorat cupit scire
 qd nā sit idem sonus ille
 cui rei cōmemorande ī sa-
 tutus sit veluti audiat tū dī
 temetū. et ignorās quid sit
 requirat. **I**am itaq; oportet
 ut nouerit signū eē. id est
 nō eē ianē illā vocē sed ali-
 quid ea significā. alioqñ
 iam notū est hoc trisillabū
 et articulata specie suā impres-
 sit aūd p̄ sensū aurīū. **Q**uid
 amplius in eo requiratur
 quo magis īnotescat cui?
 omēs hē oīaq; somi spacia

nota sunt nisi quia simul ino-
tuit signum eemouitque sciedi
cupiditate cuius rei signum sit
Quo igitur amplius notum est
sed non plene notum est. eo cupit
animus de illo nosse quod reli-
quum est. Si enim tantum esse
ista voce nosset eamque aliu-
ius rei signum esse non nosset
nichil iam quereretur sensibi-
li re quantum poterat sciendo
precepta. Quia vero non solum
esse vocem sed et signum esse
iam nouit perfecte id nosse
vult. Neque ullum perfecte signum
nosatur nisi cuius rei signum
sit cognoscatur. Hoc ergo
qui ardenti cura querit ut
nouerit studioque attentius
insistit. num potest dici esse sine a-
more? Quod igitur amat?
Certe enim amari aliquid nisi
notum non potest. Neque ille istas
tres syllabas amat quas iam
notas habet. Sed si in hoc
in eis amat quia scit eas
significare aliquid non inde
nunc agit. Non enim hoc nos-
se querit sed in eo quod scire
studet quid amet inquiri-
mus quod profecto nondum no-
uit et propterea miramur cur
amet quoniam firmissime noui-
mus amari nisi nota non

posse. Quod ergo amat nisi
quia nouit atque nutuetur in
rationibus rerum que sit pul-
chritudo doctrine qua con-
tinetur notitie signorum omnium
et que sit utilitas in ea pe-
ritia qua inter se humana
societas sensa comunicat ne
sibi hominum cetus deteriores
sint quam solitudinem si cogita-
tiones suas colloquendo
non misceant. Hanc ergo spe-
ciem decoram et utilem cernit
anima. et nouit et amat. eamque in
se perfici studet quantum potest quod quis
votum significatum quocumque ig-
norat inquirat. Aliud est ei quod
eam veritatis luce conspiciat
aliud quod in sua facultate con-
cupiscit. Conspiciat in luce ve-
ritatis quoniam magnam et quoniam bo-
num sit omnes omnium gentium linguas
intelligere et loqui nullamque ut
alienigena audire et a nullo
ita audiri. Cui notitie decus
cogitatione iam cernit amatque
res nota que ita conspiciat atque
inflamat studia discipulorum ut
circa eam moueantur eique inhy-
ent in omnibus operibus quam impen-
dunt consequere tali facultati
ut etiam usu amplectantur
quod ratione prenoscent atque ita quod
que cui facultati spe propinquat

.X.

ei feruēcius amore iardesat
 Eis doctus quippe studet ve
 hemēius que capi posse nō
 desperatur. Nam cui rei
 adipsende spem quisq; non
 gerit aut tepide amat a' oī
 no nō amat. q̄uis q̄ pulchra
 sit videat. Cuius circa q̄ oīm
 linguarū sciētia fere ab oībus
 despatur. sue gentis q̄sq; maxi
 me studet ut nouit. Et si et
 illi ad p̄fctm̄ pertipiēde se nō
 sufficere sentit. neō tñ tam de
 sidiosus est huius noticie qui
 nō cū audierit icognitū ver
 bū uelut nosse. quid illud sit
 et si p̄t querat et discat. qd̄
 dū querit utiq; in studio dis
 cendi est et uidetur amare
 rem icognitā. qd̄ non ita ē
 species nāq; illa tangit ai
 mū quā nouit et cogitat ī
 qua elucet decus consētiē
 doꝝ aiōꝝ in uocib; notis au
 diendis atq; reddendis ea
 que attendit studio requi
 rentē quidē qd̄ ignorat sed
 notā formā qd̄ p̄tineat itū
 entē et amātē. Itaq; si que
 renti uerbi gratia. quid sit
 temetū hoc em̄ exempli cau
 sa posuerā. dicat quid ad
 ad te pertinet respondebit.
 ne forte audia loquentem
 et non intelligam a' uspiā

forte id legam et quid sc̄p
 tor senserit nesciā. Cuius
 tandē huic dicat noli itel
 lige qd̄ audis. noli nosse qd̄
 legis. Om̄ibus em̄ fere ai
 mis rōnabilib; in p̄optu
 est ad uidendū huius peritie
 pulchritudo qua hoīm iter
 se cogitata significatiū uocū
 enūciatione nō scūt. p̄pter
 hoc notū decus et ob hoc a
 matū. quia notū studiose
 queritur uerbu illud igno
 tū. Itaq; cū audierit atq; ig
 nouerit temetū a ueterib;
 uinū appellatū. sed iam ex
 usu loquendi quē nūc habe
 mus hoc uocabulū e mortuū.
 p̄t nō nullos fortasse ueter
 libros sibi necessariū depu
 tabit. Si aut et illos supua
 r̄ caneos h̄t forte iā dignū
 qd̄ meōrie cōmedet existiat
 quia uidet ad illā sp̄ciem
 doctrine quā notā mente
 intuetur atq; amat m̄ime
 pertinere. Cū m̄ob̄re om̄is
 amor studentis aiūm. hoc ē
 uolentis scire qd̄ nescit. nō
 est amor eius rei quā nescit.
 sed eius quā scit p̄pter quā
 uult scire qd̄ nescit. Aut si
 tam curiosus ē ut non p̄t
 aliqua notam causam sed
 solo amore rapiatur cogm̄

9° id

ibi amam⁹ qd' cū expressū m
 aliqua rei t'palis effigie illis
 qui expti sunt laudatibz cre
 dim⁹ et amam⁹ nō aliqd a
 mam⁹ icognitū. Unde iā su
 pra satis differuim⁹. Aut ali
 quid notū amam⁹ p' qd'
 incognitū aliquid querim⁹
 cui⁹ ignoti amor nequaquā
 nos tenet sed illi⁹ cognti q'
 p'tinere nouim⁹ ut illud etiā
 qd' adhuc ignotū querimus
 nouerim⁹ sicut de icognito
 verbo paulo ante locuti su
 mus. Aut ipm⁹ scire quisqz
 amat qd' nulli scire scire ali
 quid cupienti eē incognitū
 p't. **Hys** causis vident⁹ amae
 icognita qui scire aliqd vo
 lūt qd' nesciūt. et p'p' arde
 ntorem querendi appetitū
 sine amore eē dici nō p'nt.
Sed cū res se aliter habe
 at neqz oīno qdqm⁹ amet
 incognitū. arbitror me p'
 suasisse verū diligent⁹ mtue
 tibus. **Sed** quia exempla
 que dedim⁹ eorū sūt qui
 aliquid qd' ipi nō sūt nosse
 cupiūt videndū est ne for
 te aliqd' nouū genus appa
 reat cū serpā mens nosse
 desiderat. **An icognita sibi
 sit mens cū se ut nouit qrit**

..cap. iii.

Quid ergo amat mens
 cū ardentem serpāz qrit
 ut nouit dū incognita sibi
 est. **Ecce** enī mens serpāz que
 rit ut nouit et inflānatur
 hoc studio **Amat** igit⁹ sed qd'
 amat si serpāz quō cū se nō
 dū nouerit ne quisqm⁹ possit
 amare qd' nescit. An ei fama
 p'ditauit spetie suā sicut de
 absentibz solem⁹ audire. for
 te ergo non se amat sed qd'
 de se fingit hoc amat lōge
 fortasse aliud qm⁹ ipā est
 aut si se mens sui simile
 fingit. et ideo cū hoc fig
 mentū amat se amat ante
 qm⁹ nouit quia id qd' sui
 simile ē mtuet⁹. nouit g^o
 alias mentes ex quibus
 se fingat et genere ipso
 sibi nota ē. **Cur** g^o cū ali
 as mentes nouit se non
 nouit cū serpā mchil sibi
 possit eē p'sentius. **Ud** si
 ut oculus corporis magis ali
 oculi noti sunt. qm⁹ ipi sibi.
Non se g^o querat nūqm⁹
 iuētura. **Uūqm⁹** em⁹ se ocu
 li p'ter specula videbunt.
 nec ullomō putādū ē etiā
 rebus icorpeis contēplā
 dis tale aliquid adhiberi
 ut mens tāqm⁹ in speculo

De quibus
 mai viderit
 ipi scēna cor
 ventur. Cap. iii.
Quilibet
 quilibet
 amat incognita
 talimo appetit
 quod nescit. Aut
 noxe notū habet
 idqz nosse expectat
 qua re fingit
 is rebus que illi
 forte laudantur
 mo p'maginari
 et tunc in amore
 fingit nisi ex
 uerat. Cui⁹ tū
 fingit atqz in
 rorissime si cū
 dissimile iuēt
 nō amabit. **Ud**
 ex illo amore
 videtur. paulo
 alia erat que
 sibi dū formā
 suenerat. **Sed**
 simile iuēt
 p'dicauerat nū
 dices iam de
 tur itaqz amabit
 quā in illa
 rat. Aut in
 ne tōms vident

.X.

bestiarū viuūt sed nō intel-
 ligūt. Sic ut gō mens tota
 mens est. sic tota viuūt. Pro-
 uit aut se viuere. Totā se gō
 nouit. Postremo cū se nosse
 mens querit mentē se eē iā
 nouit. Alioqñ utrū se querat
 ignorat. et aliud pro alio
 forsitan q̄rat. Fieri enī p̄t ut
 ip̄a non sit mens. atq; ita
 dū mentē nosse querit mēs
 nō seip̄am querat. Quia p̄t
 qm̄ cū querit mens quid sit
 mens nouit qd' se querat.
 prof̄o nouit qd' ip̄a sit mēs.
 Porro si hoc ī se nouit q' mēs
 ē et tota mēs ē totā se nouit.
 Sz erit n̄ se nouit eē mentē
 cū aut se querit hoc tñmō
 nouit qd' se querat. Ut ei
 etiam sic aliud pro alio q̄rē
 si hoc nescit ut aut nō que-
 rat aliud pro alio procul
 dubio nouit quid querat
 at si nouit qd' querat et se-
 ip̄am querit. seip̄am utiq; nouit.
 Quid ergo adhuc querit.
 Sz si ex pte se no-
 uit. ex parte aut adhuc q̄-
 rit nō seip̄am sed partem
 suā querit. Cū ei ea ip̄a di-
 citur tota dicit. Demde qz
 nouit nondū se a se iūctā
 totā nouit qñta sit tota atq;
 ita querit qd' deest. quead-

modū solem⁹ querē ut ve-
 niat ī mentē qd' extidit n̄
 tamē penitus extidit quia
 p̄t recognoscā cū venūt hoc
 eē qd' querebat. Sz quomō
 mens veniat ī mētē quasi
 possit mens. in mente non
 eē. Huc attedit qā si pte
 iūctā nō se totā querit tñ
 tota se querit tota gō sibi
 p̄sto est et quid adhuc q̄rat nō
 ē. H̄ enī deest qd' q̄rit nō iā q̄
 q̄rit. Cum itaq; tota se que-
 rit nihil eius deest. Aut si
 nō tota se querit sed pars q̄
 iūctā ē querit partē que
 nōdū iūctā ē. non se gō mēs
 querit cui⁹ se nulla ps q̄rit.
 pars enī que iūctā est nō
 se querit. pars aut q̄ nōdū
 iūctā ē nec ip̄a se querit.
 qm̄ ab ea q̄ iā iūctā ē pte nō
 querit. Quo circa qz nec
 tota se querit mens n̄ ps
 eius ulla se querit. se mēs
 oīno nō querit. **In quo mēs
 nosse debeat et a quibz se
 abstinere ne eis quasi pp̄is
 delectetur. atq; ita se min⁹**

Q nouerit. Cap. v.
 t quid ergo ei p̄ceptū
 est ut seip̄am cognoscat. Cre-
 do ut se cogitet et scdm̄ na-
 turā suam viuat. id ē ut secū-
 dū naturā suā ordinari appe-

tat. sub eo scilicet cui subde-
da ē. supra ea quibus ipone-
da est. sub illo a quo regi de-
bet supra ea que regere de-
bet. Multa enim p̄ cupidita-
tē prava tāqm̄ sui sit obli-
ta sic agit. Videt enī quedā
intrinsecus pulchra ī presta-
tiori natūā que deus est et
cū stare debeat ut eis fruatur
volens ea sibi tribuere et
nō ex illo similis illius sed
ex seip̄a esse qđ ille ē. auer-
titur ab eo mouetur qđ y la-
bitur in min⁹ et min⁹ qđ pu-
tat aplius et apl⁹ qđ n̄ ip̄a sibi
n̄ ei qđqm̄ sufficit recedēti ab
illo qui solus sufficit. Ideoq̄
p̄ egestatē ad difficultatē fit
nimis intenta ī actiones
suas et ī quietas delectati-
ones quas per eas colligit.
Atq̄ ita cupiditate acqui-
rendi noticias ex hys que
foris sūt quorū cognitum
genus amat et sentit a-
mitti posse nisi īpensa cu-
ra teneant⁹ perdit securi-
tatē. tantoq̄ seip̄am min⁹
cogitat. q̄nto magis segura
ē qđ se non possit amittere.
Ita cū aliud sit nō se nosse.
aliud non se cogitare. neq̄
enī multarū doctrinarū pitū
ignozare gramaticam di-

rim⁹ cū eā nō cogitat quia
de medicine arte tūc cogi-
tat. Cū ergo aliud sit nō se
nosse aliud nō se cogitare.
tanta vis est amoris ut ea
que tū amore diu cogitauit
rit. eisq̄ cure glutine ihe-
serit. attrahat seip̄m etiam
cū ad se cogitandū quodā
mō redit. Et quia illa corpa
sūt que foris per sensus car-
nis adamauit eorūq̄ diutur-
na quadā familiaritate ī-
plicata ē nec seip̄m potest
introsus tanqm̄ in regio-
nē īcorporee natūe ipsa
corpa mferre. ymagines
eorū cōuoluit et rapit fac-
tas in seip̄m de seip̄m
ipsa. Dat ei eis formā
dis quiddā substācie sue
seruat aut aliquid quo li-
bere de specie talū ymagi-
nū iudicet et hoc est ma-
gis mens id est rational
intelligentia que seruat
ut iudicet. Nam illas aīe
ptes que corpm similitudibz
informātur etiā cū bestijs
nos coēs habere sentim⁹.
**In quibz mens de se cogitās
possit errare. Caplin. vi**
Errat autē mens cū seip̄m
ymaginibz tanto amore
cōiungit ut etiam se aliq̄

.X.

esse huiusmodi existimet. Ita enim reformatur eis quodammodo non id existendo sed putando non quo se ymaginem putet sed omnino illud ipsum cui ymaginem secum habet. Viget quippe in ea iudicium discernendi corpus quod foris relinquit ab ymagine quam de illo secum gerit nisi cum ita exprimitur eadem ymagines tanquam foris sentiatur non intus cogitur. sicut dormientibus aut furentibus aut in aliqua ecstasy accidere solet. Cum itaque se tale aliquid putat corpus esse se putat. et quia sibi bene conscia est participatus sui quo corpus regit. **De opinioibus eorum qui mentem aliquam principium corporis esse senserunt**
Hunc factum est ut **Cap. vii.** quidam quererent quid corporis amplius valeret in corpore et hoc esse mentem vel omnino totam animam existimarent. Itaque alii sanguinem. alii cerebrum alii cor non sicut scriptura dicit. Confitebor tibi domine in toto corde meo. et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. hoc enim abutendo vel transserendo vocabulo dei a corpore ad animam sed ipse omnino

particulam corporis quam in visceribus dilatatis videmus eam esse putauerunt. Alii ex minutissimis individuisque corpusculis que aethiopes dicitur concurrerentibus in se atque cohererentibus eam confici crediderunt. alii aerem. alii ignem substantiam eius esse dixerunt. alii eam nullam esse substantiam. quia nisi corpus nullam substantiam poterant cogitare et eam corpus esse non inueniebatur sed ipsam temperationem corporis nostri vel rationem primordiorum quibus ista ratio tanquam connectitur esse opinati sunt. eorum omnes eam mortalem esse senserunt. quia siue corpus esset. siue aliqua compositio corporis non posset utique immortaliter permanere. Cui vero eius substantiam vitam quendam nequaquam corpoream quinquidem vitam omnem vivum corpus aiantem ac vivificantem esse reppererunt consequenter et immortaliter quia vita carere vita non potest ut quisque potuit probare conati sunt. Nam de quinto illo nescio quod corpore quod notissimis quatuor huius mundi elementis quidam coniungentes hinc animam

11.

eē dixerūt hoc loco diu disse
 rendū nō pūto. Aut enī hoc
 vocant corpus qd' nos cuius
 in loci spatio pars toto mi
 nor est et in illis ānuādi
 sūt qui mentē corpoream
 eē crediderūt aut si ul' oēm
 subāam uel oēm mutabile
 subāam corpus appellat cū
 sciant nō oēm locorū spacijs
 aliqua longitudine et latitu
 dine et altitudine contineri
 nō tū eis de vocabuli ques
 tione pugnandū ē. In hys
 oībus sententijs quisq's vi
 det mentis naturā et eē
 subāam et nō eē corporeā id ē
 nō minore sui pte minus
 occupare loci spaciū. maior
 q's maiore simul oportet vi
 deat eos qui opinātur esse
 corporeā nō ob hoc errare q
 mens desit eorū notitiae sed
 qd' adiūgūt ea sine quibus
 nullā possūt cogitare natu
 rā. Sine fantasys em̄ corpo
 rū quicquid uisi fuerint
 cogitare nichil oīno eē ar
 bitrant' ideo q's non se tāq'
 sibi desit mens requirat.
 Quid enī tā cognitioni ad
 est qm̄ id qd' menti adest.
 Aut quid tam menti adest
 qm̄ ipā mens. Vnde et ipā

que appellat' iuentio si uerbi
 originē retractem'. quid ali
 ud resonat. nisi quia iuenire
 est in id venire qd' q̄ritur.
 Pateā que quasi ultro i men
 tem ueniūt non usitate di
 cūtur iuenta q̄uis cognita
 dici possint quia nō in ea q
 tendo tendebam' ut in ea
 uenirem' hoc ē ea iuenire
 mius. Quappt' sicut ea que
 oculis aut ullo alio corpis
 sensu requirūtur ipā me
 querit. Ipā enī etiā sensū
 carnis intendit. tūc autem
 iuenit tū i ea q̄ requirūt'
 idem sensus uenit. sic alia
 que nō corporeo sensu me
 ruitio sed p̄ seipsa nosse de
 bet tū in ea uenit iuenit a in
 superiore substācia id ē i deo
 aut in ceteris aīe partibz
 sicut de ipis ymaginibz cor
 porū tū iudicat. Intus eī
 in aīa eas iuenit per cor
 pus impressas. **Et mens
 nosse se querens nichil de
 se corporeū debeat cogitare.**
Ergo semp̄ **Cap octauū.**
 quēadmodū querat et
 iueniat mirabilis questio
 ē quo tendat ut querat a
 quo ueniat ut iueniat. Quid
 enī tam in mēte qm̄ mens ē.

.X.

Sed quia in hys e que cu amo
 re cogitat. sensibilib at id e cor
 palibz cu amore assuefacta
 est no valet sine ymaginibus
 eoz ee in semetipa. Hinc ei
 oboritur erroris deducis du
 reru sensay ymagines secer
 nere a se no pt ut se sola vi
 deat. Coheserut eni mirabili
 ter glutine amoris et hec e
 eius imudicia. qm du se so
 lam intitur cogitare. hoc se
 putat ee sine quo se no potest
 cogitare. Cu igit ei pcpit ut
 sempam cognoscat no se tanq
 sibi detracta fit querat. sz id
 qd sibi addidit detrahat. In
 terior e em nra no solu qm
 ista sensibilia q manifeste
 foris sut sed etia qm ymagi
 nes eoz que in pte quadam
 sut aie qua habent et bestie
 qius mtelligencia careant
 que metis e pua. Cu ergo
 sit mens interior quodamod
 exit a semetipa. cu in hec
 quasi vestigia multax iten
 tionu exerit amoris affectu
 Que vestigia tanq iprimu
 tur medue qm hec que fo
 ris sunt corpalia sentiuntur
 ut etia cu absut ista. presto
 sint tamen ymagines eoz co
 gitatibus. Cognoscat ergo

semetipam nec quasi absentem
 se querat. sed intentionem volu
 tatis qua p alia vagabatur
 statuatur in sempa et se cogitet.
 Ita videbit q nuqm se no a
 mauerit nuqm nescierit. sed
 aliud serui amado cu quo se
 cofudit et coereuit quodam
 modo atqz ita du sicut unu
 diuersa coplectit unu puta
 uit ee que diuersa sut.

Quo mens cognoscat sempam

Non itaqz velut ab *cap. ix.*
 sente se querat cernere.
 sed presentem se turet discernere.
 nec se quasi non noiat cognos
 cat. sed ab eo q alterum nouit
 dinoscat. Ipse enim qd audit
 cognosce tempam quomodo age
 riturabit. si nescit aut quid sit
 cognosce. aut qd sit tempam.
 Si aut utriusq nouit. nouit
 et sempam quia non ita dicit
 menti cognosce tempam sicut
 di cognosce cherubim et sera
 phim. De absentibus enim illis
 credim scdm qd celestes q
 dam potestates ee pdicant.
 Itaqz sicut di cognosce volu
 tatem illi hois que nobis
 nec ad sentiendum ullomodo
 n ad mtelligendum psto est
 nisi corpalius signis editis
 et hoc ita ut magis credam

qm̄ intelligam⁹ neq; ita ut dī
 homī vide faciē tuā. qđ msi
 in speculo fieri nō p̄t. Nam
 et ipā faciēs nr̄a absens ab asp̄
 tu nr̄o est. qā nō ibi est quod il
 le dirigi p̄t. sed cū dī menti
 cognosce tempam̄ eo ictu quo
 intelligit qđ dictū est tempaz
 cognoscit sempam̄. nec ob aliđ
 qm̄ eo qđ sibi p̄sens ē. Si aut̄
 id qđ dīm̄ est non intelligit
 nō utiq; facit. Hoc igit̄ ei p̄n
 pitur ut faciat. qđ cū p̄ceptū
 ipm̄ intelligit facit. Nō gō
 adiūgat aliđ ad id qđ sempaz dīgit
 tū aut̄ ut sempaz dīgit. Certe eī no
 uit sibi dici. sibi scilicet que
 est et intelligit et uiuit. S;̄
 est et cadauer uiuit et pecus.
 intelligit aut̄ nec cadauer
 nec pecus. Sic ergo se eē
 et uiuere scit quomō est et
 uiuit intelligētia. *Ad mēs
 nosse se cupiens nichil eoz de
 se opinari debeat de quibus
 scit esse dubitandū. Cap. x.*

Qum ergo uerbi grana
 mens aerē se putat
 aerem̄ intellige' putat se tñ
 intelligere scit. aerē aut̄ se
 eē non scit. sed putat. De cer
 nat qđ putat cernat quod
 scit hoc ei remaneat. Vnde
 ne illiquidē dubitauerint
 qui aliud atq; aliud corp⁹

eē mentē putauerūt. Neq;
 em̄ mens oīs aerē se eē ex
 istimat. sed alie ignē. alie re
 rebū alieq; aliud corpus et
 aliud alie sicut sup̄ cōmeōra
 ui. Omēs tamē se intellige'
 nouerūt. et eē et uiuere.
 sed intelligere ad id quod
 intelligūt referunt. Esse aut̄
 et uiuere ad sempas et nulli
 dubiū ē nec quēqm̄ intelli
 gere qui nō uiuat. nec quēq;
 uiuere qui nō sit. Ergo con
 sequenter et eē et uiuere id
 quod itelligit nō sicuti est
 cadauer qđ nō uiuit. nec
 sicut uiuit aiā que nō itel
 ligit. sed p̄rio quodā eodeq;
 prestanciore modo. Itē uelle
 se sciūt neq; hoc posse quēq;
 qui nō sit et qui nō uiuat
 p̄ter sciūt. Itēq; ipam̄ vo
 lūtate referūt ad aliquid qđ
 ea uolūtate uolūt. Memis
 se etiā se sciūt. simulq; sciūt.
 qđ nemo mēisset nisi esset
 ac uiueret. Sed et ipaz me
 moriā referim⁹ ad aliquid
 qđ ea meminim⁹. Duobus
 igit̄ hoz trū meōria et itel
 ligētia multaz rerū noti
 cia atq; sciētia continetur.
**Volūtas aut̄ adest per quā
 fruamur eis uel utamur.
 fruamur em̄ cognitis ī quib⁹**

X.

volūtas ipā p̄t̄ semp̄am delectata cōquiescit. utimur vō eis que ad aliud referimus quo fruendū ē. **H**ec ē alia vita hoīm viciosa atq; culpabilis qm̄ male utens et male fruens. **D**e quare nō est nūc differendi locus. **S**z qm̄ de natura mētis agit̄ remoueam⁹ a consideratiōe nr̄a omēs notitias que capiuntur extrinsecus per sensus corpis. et ea q̄ posuim⁹ omēs mentes de seipis nosse certasq; eē diligēti⁹ attendam⁹. **U**trū em̄ aeris sit vis viuēdi. remimiscendi. intelligendi volendi cogitādi. sciendi iudicādi. an ignis ^{an} cerebri. an sanguis an athomoz. an preter usitata quatuor elementa. q̄nti nescio cui⁹ corpis. an ipi⁹ carnis nr̄e cōpago. ul' t̄pamētū hec efficere valeat dubitauerūt hoies et alius hoc. alius illud affirmare conatus est. **V**iuere se tñ et memisse et intellige et uelle et cogitare et scire et iudicare quis dubitet quādoquidē etiā si dubitat uiuit. **S**i dubitat vñ dubitet meinit. **S**i dubitat dubitare se itelligit. si dubitat

certus eē vult. si dubitat cogitat. si dubitat scit se nescire. si dubitat iudicat se nō temere consentire oportet. **T**ruisq; igit̄ aliunde dubitat de hys oibus dubitāe nō debet. que si nō eēt. de ulla re dubitāe nō posset. **H**ec oīa qui ul' corpus uel cōpositionē seu tēpationē corporis eē mētē putant in subiecto eē volunt uideri. ut substātia sit aer ul' ignis. siue aliud aliqd' corpus qd' mētē putant. **I**ntelligētia vero ita insit huic corpori sicut qualitas ei⁹ ut illud subiectū sit. hec in subiecto. subiectū scilicet mens quā corpus eē arbitratur. ī subiecto aut̄ intelligētia. siue quid aliud eoz que certa nobis eē cōmemorauim⁹. iuxta qd' opinatur etiā illi qui mētē ipām negāt eē corpus sed cōpaginē aut t̄pationē corpis. **H**oc em̄ interest quod illi mentem ipām dicūt eē substāz ī quo subiecto sit intelligētia. **I**sti aut̄ ipām mētē in subiecto eē dicūt corpe scilicet cui⁹ cōpositio siue t̄pacio est. **U**nde consequēt̄ etiā

x.

et studet ardentius. tanto ē
 laudabilior ingenij. Cū vero
 de cuiusq̄ doctrina q̄ritur.
 nō q̄nta firmitate ac facili
 tate meminerit. uel q̄nto
 acumine intelligat. sed q̄d
 meminerit et quid intelligat
 querit. et quia nō tm̄ q̄ doc
 tus sit considerat laudabilis
 aīn. sed etiā q̄m bonū non
 tm̄ quid memineit et quid
 intelligat. uerū etiā q̄d velit
 attendit. nō q̄nta flagrantia
 velit sed q̄d velit p̄us. demde
 q̄ntū velit. Tūc enī laudan
 dus ē aīn. vehementer a
 mans. cū id q̄d amat vehe
 menter amādū est. Cū ergo
 dicuntur hec tria ingenij doc
 trina usus. primum horū consi
 deratur in illis tribz quid
 possit quisq̄. mēoria itelligē
 tia uolūtate. Scdm̄ eorū
 consideratur quid habeat
 quisq̄ in mēoria et itelli
 gencia quo studiosa uolūta
 te puenit. Jam uero usus
 tertius in uolūtate ē per
 tractante illa q̄ mēoria et
 itelligētia cōtinētur. siue
 ad aliquid ea referat. siue
 eorū sine delcāta cōquiescat.
 Vti enī dī q̄d in usum uene
 rit ad id quod amas obtinē
 dum referre. si tamē aman

dū est. Fruū est enī amore ihe
 rere alicui rei p̄t n̄am. Vti
 ē enī assumere aliquid in fa
 cultatē uolūtatis. Fruū ē aut
 uti cū gaudio non adhuc spei.
 sed iam rei. Proinde oīs qui
 fruit. utit. Assumit enī aliq̄d
 in facultatē uolūtatis cū
 sine delcātiois. Nō aut oīs
 qui utitur fruitur. si id quod
 in facultatē uolūtatis assu
 mit. nō p̄t illud ip̄m s̄ p̄t
 aliud appetuit. Hec igit
 tria. memoria itelligētia.
 uolūtatis. q̄m nō sūt tres uite.
 sed una uita. nec tres men
 tes. sed una mens. consequē
 ter utiq̄ nō tres substance
 sūt sed una subā. Memoria
 quippe q̄ uita et mens et
 subā dī ad seip̄am dī. Et uō
 mēoria dicit. ad aliq̄d rela
 tue dī. Hoc quoq̄ de itel
 ligētia et de uolūtate dixe
 rim. Et itelligētia quippe
 et uolūtatis ad aliq̄d dī uita
 est at unaq̄q̄ ad seip̄am et
 mens et eētia. Quocirca
 tria hec eo unū sūt quo una
 uita. una mens una essen
 tia et quicq̄ aliud ad seip̄am
 singula dicit. etiā simul
 nō pluraliter sed singulari
 ter dicitur. Eo uero tria q̄
 ad se iuicem referuntur. Que

si equalia non essent non solum singula singulis sed etiam omnibus singula non utique se invicem caperent. Neque enim tantum a singulis singula verum etiam a singulis omnia capiuntur. Memini enim me habere memoriam et intelligentiam et voluntatem. et intelligo me intelligere. et velle et meminisse et volo me velle et meminisse et intelligere. totamque meam memoriam et intelligentiam et voluntatem simul memini. Sed enim memorie mee non memini. non est in memoria mea. Nichil autem tam in memoria quam ipsa memoria est. Totam ergo memini. Item quicquid intelligo. intelligere me scio. et scio me velle quicquid volo. Quicquid autem scio meminisse. Totam igitur intelligentiam. totamque voluntatem meam memini. Similiter cum haec tria intelligo. tota simul intelligo. Neque enim quicquid intelligibile non intelligo. nisi quod ignoro. Sed autem ignoro. nec memini nec volo. Quicquid itaque intelligibile non intelligo. consequenter etiam non memini nec volo. Et quod ergo intelligibile memini et volo consequenter intelligo

Voluntas etiam mea totam intelligentiam totamque memoriam meam capit dum toto utitur quod intelligo et memini. Quapropter quando invicem a singulis et tota et omnia capiuntur equalia sunt tota singula totis singulis. et tota singula simul omnibus totis. et haec tria unum. una vita una mens. una essentia.

De querenda ymagine trinitatis etiam in hijs que anima ex corpore sensib; recipit Cap. xij.

Tam ne igitur ascendendum est qualibuscumque intentionis viribus ad illam summam et altissimam essentiam tuam impar ymago est humana mens. Sed tamen ymago est. An adhuc eadem tria distinctius declaranda sunt in anima per illa que extrinsecus sensu corpore capimus. ubi typaliter imitatur rerum corporearum noticia. Mentem quippe nostram in memoria et intelligentia et voluntate summetipsum talem reperiebam. ut quam semper se nosse semperque semper velle comprehendebat. Simul etiam se sui meminisse semperque semper intelligere et amare comprehenderetur. quibus non semper se cogitare. discretam ab eis que non sunt quod ipsa est ac per hoc difficile in ea demonstrari

...intelligencia
...sine her
...volum
...ca
...fue
...fede
...fente
...indige
...omat.
...medicub
...ca tra
...ipr
...no
...quod
...no
...quod
...et
...amar
...Sed
...posse
...modi.
...demus.
...Ca
...p
...yma
...ex
...De
...ra
...y
...aten
...v
...De
...ra
...v
...v
...reco

.x.

memoria sui et intelligētia sui. Quasi enim non sint hec duo. s; unū duobus vocabul' appelletur. sic apparet me ea re ubi valde ista cōiuncta sūt et aliud alio nullo p̄cedit tpe. amorq; ip̄e nō ita sentit eē cū eū nō prodit indigētia. qm̄ semp̄ p̄sto ē qd' amatur. Quapropter etiā tardioribus dilucesce' hec p̄nt dū ea tractantur que ad aīni tpe accēdūt. et que illi t̄p̄aliter accidūt cū meīnūt quod ante nō meīnerat. et tū videt quod antea nō videbat. et tū amat qd' antea nō amabat. Sed aliud hec tractio iam posat ex ordiū p̄t' huius libelli modū.

Explicit liber decimus.

Incipiūt capitula libri xi. Ca

De ymagine tri pitulū p̄m
m̄tatis etiā in eo qd' yma
go dei nō est id est in hoīe ex
teriore **Cap' scdm̄ De visibi**
li et vidente atq; visione **ca m̄.**

De memoria qua visorū y
mago retinetur. et inten
tione aīni qua in utrūq;
concurritur. **Cap' q̄tū De**
ymaginibz quas cogitacōis
acies intuetur in fantasia
quā mēoria cōripit **cap. v.**

De cogitacōibus innoxys
et de hys que ab acie recōr

dacionis abigende sūt **cap. vi.**

De fine volūtatis quo cog
noscutur recta an praua cu
p̄p̄ba
p̄iam' **cap. vii. De ea trimi**
tate que iā nō ex corpe neq;
ex corpis sensu sed de mēoria
nascitur cogitantis **cap. viii.**

De multiplicacōibz trinitatis
que ex recordatione parūt **cap. ix.**

Quod in quolibz genere trimi
tati volūtas nec parēs iuei
atur eē nec proles. **cap. x.**

Quā facile sit cogitāti fingē
sibi eas species q̄s nō vidit
ex carū recordatione quas
vidit **cap. xi. De mensura**
et nuō et pondere quoz sili
tudo sit in mēoria et visioē
et volūtate. **De ymaginē**
trinitatis etiā in eo qd' yma
go dei nō est id est in hoīe
extiore querēda. **cap' p̄mū.**

Neminū dubiū
ē sicut intelorē
hoīem intelligē
tia. sic extiore
sensu corpis p̄
ditū. Mutamur ergo si possu
mus in hoc quoq; extiore
indagare qualecūq; vestigiū
trinitatis. nō quia et ip̄e eo
dē modo sit ymago dei. Ma
nifesta ē quippe apostolica
sententia que m̄teriore hoī
nem renouari in dei agm̄tio